

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyetemi tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FELELŐS SZERKESZTŐ.

Dr. PÁL ERNŐ

ÜGYVÉD.

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: Fülei Sz. Lajos.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szávankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cseque-számla 10,489. szám.

Múlt és jelen.

A magyar nemzetnek osztályrészül jutott évszázados szenvedések Golgotáján egy kedvesen nyíló, de — fájdalom — korán letört virág 1848. március 15-ike. Az Európaszerte megindult szabadság-mozgalmak napsugara eljutott az abszolutizmus dermesztő fagya alatt alétan fekvő Magyarországra is és életre keltette itt a szabad eszmék legelső virágait, melyeket ezernyi más követett.

Megmozdult a halottnak hitt föld, új életerő kezdett a nemzet ereiben pezsegni s az ősi alkotmány új alapokra fektetve erőt nyert a nemzet véréből és erőt adott a százados tespedésből fölrazott nemzetnek.

Ami eddig egyesek kiváltsága volt, az egyszerre mindenkié lett és bámulva tapasztalták még a kételkedők is, hogy a nemzeti jogok szétszítva és mindenkiére kiterjesztve nem fogyatkoztak, nem erőtlenedtek meg, hanem megszorodtak és megerősödtek. De nemcsak megerősödtek, hanem erősítettek is, mert az államélet tevékeny tagjaivá tett népelemek erőt adtak a magyar államnak, erőt annak az alkotmánynak, mely a rendiség romjain a Szabadság, Egyenlőség, Testvériség szent eszméiben egygyé olvasztotta az egész nemzetet.

A cenzura bilincseibe vert, üldözött és elnyomott gondolat a szabad sajtó szárnyain diadalmasan járta be az egész országot, mindenütt szerte árasztva azt az éltető világosságot, mely a zsarnokság férgeinek és penészgombáinak halála.

Mindenfelé diadalmaskodott és érvényre jutott a nemzeti akarat. Ezt jelenti a sajtószabadság, a felelős minisztérium, az évenkénti országgyűlés, a törvény előtti egyenlőség, nemzeti őrsereg, közteherviselés, az urbéri terhek megszüntetése, az esküdszék, a képviselő egyenlőség alapján, a nemzeti bank, a katonaság esküje az alkotmányra, a magyar katonák itthonartása, a külföldiek eltávolítása, a politikai státusfogyók szabadon bocsátása és az Erdélyvel való unió, szóval a 12 pont, mely Petőfi nemzeti dalával együtt a szabad sajtó első terméke volt. Méltó a sajtóhoz, méltó a nemzethez és ahhoz az ifjúsághoz, mely a nemzeti érzés vesztá lángjának ébrentartója és a szabad eszmék magvetője volt.

Ezért ünnepeltük mi eddig március 15-ikét, mint a nemzeti akarat diadalának nagy napját, mert bárha hosszas küzdelmek előzték meg ezt a napot, bárha a 12 pontban foglalt nemzeti követelmények csak később emelkedtek törvényerőre, mégis olyan dátum ez, a melyhez nemzeti nagyságunk minden ideálja fűződik s a melyen az 1848-iki dicső alkotások ugyszólván kezdetüket vették.

Örömmünnepe volt eddig ez a nap a magyar nemzetnek. Ünnepe most is, de az öröm helyét fájdalom foglalja el szívünkben. Hiszen mindabból, ami 1848-ban megvalósult s a minek megvalósulását azóta évtizedeken át vágyakozva reméltük, ma talán semmi sincs meg.

Hol van a sajtószabadság, ez a legszebb, legbecsesebb állampolgári jog? A cenzorok ugyan eltűntek, de itt vannak helyettük a hatalom szolgálatában álló ügyészek, kik keresve keresik még a sorok között is a királlysértéseket. Az előzetes cenzura helyét elfoglalta a lefoglalás és a preventív rendőri intézkedések rendszere, mely még brutálisabb, még veszedelmesebb, még felháborítóbb, mint a cenzura. Hol van a gyülekezési jog, mely mint a szabad véleménynyilvánítás egyik eszköze, kiegészíti a sajtószabadságot? Katonaság, csendőrség lepi el az egész országot, szuronnyal és karddal tesznek lehetetlenné minden oly természetű gyülekezést, mely csak némi vonatkozásban is áll a politikai eseményekkel.

Hol van a magyar hadsereg, hol van az országgyűlés, hol van mindaz, aminek alapját 1848-ban leraktuk s a mit ezen alapokon tovább építeni igyekeztünk? Hol vannak alkotmányunk biztosítékai, hol van maga az alkotmány?

Sehol! Semmivé tette az a hatalom, a mely másutt a nemzetért s a nemzetből való s csak nálunk van a nemzet ellen.

De mi mégis ünnepelünk. Mert ünnepelnünk kell, hogy vissza idézzük emléünkbe a dicső múltat s erőt merítsünk abból a ránk zuduló megpróbáltatások elviselésére. Ünnepelnünk kell, hogy ezzel is kifejezzük nemzeti jogaink, ősi szabadságunk és alkotmányunkhoz való törhetetlen ragaszkodásunkat, mely nem engedi meg, hogy a mostani állapotokba belenyugodjunk.

Ünnepelünk és ünneplésünk fenséges tiltakozás lesz azok ellen a gonosztettek ellen, melyeket el-lenségeink a mi megrontásunkra napról-napra elkövetnek.

Hangozzék e napon milliók ajkáról szent áhitattal a szabadság költőjének szava:

A magyarok Istenére esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk.

Dr. Pál Ernő.

A politikai helyzetről.

A tanfelügyelő, mint könyvügy-nök.

Mig a kassai megyefőnök Zág-róczy Gyula tanfelügyelőt rendeletben utasítja, hogy a tanítók egyes tagjait a napi politikától egy kis ügynevezett felsőbb nyomással eltérítse, addig nálunk ez is másképpen történik. Itt a felsőbb nyomást éppen az ellenkező szempontból alkalmazzák. Ugron János megyefőnök ugyanis Budapesten járván, személyesen intézkedett, hogy a »Politikai Kalendárium« című most frissiben megjelent hazug és minden szavában az ellenzékét gyalázó, a becsületes falusi közönség rosszindulatú felvezetésére szánt piszkolódó füzetből több ezer példányt ne az ő (Ugron János), hanem Ember János kir. tanfelügyelő nevére küldjenek. Ebből tehát világosan megállapítható a haladók minden lépését jellemző következetlenség s ama lelkiismeretlen hitványság, mellyel a népet a 48-as név magukra öltésével bolondítani akarják. Józán gondolkodású ember rögtön észreveszi ezt a csalafinta szándékot s el sem képzelünk vármegyénk székely tanítói közül egyet sem, aki majd vállalkozik ilyen gyalázatos »Kalendárium« terjesztésére. Ember János tanfelügyelő ur pedig jobban ténne, ha a még hátralékos és az ő saját hibájából, szörszálbasogató boszantási kísérletei miatt el nem intézett költségvetéseket sürgetné, mert fél-évi 20 korona tandíjból az egyes, gyakran népes családdal bíró tanítók nem élhetnek meg. Valahogyan el ne bízzák magukat, mert el még a magyarok hatalmas Istene, felvirrad a szabadság hajnala és akkor e haza földén bajjal maradhatnak az olyan nagyon exponált politikai kalandorok, akik derűre-borúra, teljes hazafiatlan szolgálattal lelkkel hintik a maszlagnet... A felízgatott székelyek első sorban hazafiak maradnak, másfelől pedig nem a papját, ügyvédet, hanem az ötlet pénzbiroságokkal s más egyebekkel sanyargató »hivatalnok« urakat fogja leszámoltatni. Jó lesz tehát a tüzzel nem játszani, mert a tanfelügyelő ur és haladótársai a székelyt még csak látták, de nem ismerik...

Két királyi biztos.

Néhány nappal előbb Csikvármegyébe vonult be Sárpy György

volt csendbiztos, utóbb címzetes csendőrőrnagy. Kedden pedig Vozáry János volt törvényszéki elnök tartotta szuronyerdős bemasírozását Marostordavármegye székhelyére. Tehát immár két királyi biztos van a Székelyföld vármegyéiben. Nem is lesz több. Hiszen gróf Haller János Háromszék megyében és Ugron János nálunk felülmúlják szolgálatkészség dolgában az ilyenü kormánny-, illetve királyi biztosokat. A darabont kormánynak alig van még ilyen két hűséges embere, akik annyira készek lennének megyefőnöki állásukért az abszolút uralom bármely csalafintaságait nyugodt lelkiismerettel végrehajtani. Ennek a két urnak nem is Székelyföldön, hanem inkább Wienben volna a helye. Reméljük, hogy a közel jövőben oda fogják székhelyüket áttetni — a császári birodalom nagyobb dicsőségére.

A választások.

Napról-napra hitegetik a közönséget a választások kiírásával. Most is felmerült a hír, hogy az ügyvivő kormány komolyan foglalkoznék a választások rendes időben való kiírásával. Pestvármegyén a választók listáját igazgatják. Rudnay Béla fogja a választásokat vezetni, mint belügyi ügyvivő.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kossuth.

(Szavallják március 15-én a budapesti színházakban.)

Igy volt, mint most, Komor gyász ült a földön,
Vészes felhők terültek a hazán,
S a nap helyett cikázó villám lángja
Világított a rémes éjszakán.

De villámok tüzeiből sziporkázva
Kigyult egy csillag — nem lesz soha mása!
Jós próféták kiolvasták belőle:
Megg született a nemzet Messiása!

S zarándokolva jártak bölcsőjéhez
— Nem királyok — elárvult nemzetek,
Testvérrabszolgák, kiket éjben élni
Kárhóztatott siralmas végzetek...

És évről-évre nőtt a glóriája,
Besugározva a sötét eget,
De hogy végre a nap is felragyogjon,
Elűzte róla a felleget!

Az volt a harc! a sötétség s pokollal,
Ádáz tusa — fenséges diadallal!
A győzelmekből elég volt a kezdet:
S egyszerre máris derengeni kezdett.

Am folyt a harc, — s a mikor azt izente,
Hogy elfogyott, elhullt a regimentje,

Csatára szállt agg, ifju, bárha félholt,
S kaszát ragadt, akinek kardja nem volt!

És a rozsdás vas, aratva a rendet,
Mind jobban-jobban tündökölni kezdett!
S hogy a vértől homályosul a szablya:
Beragyogta a szent szabadság napja!

... De jött Világos s Arad golgotája...
Reánk szakadt a zsarnokság igája...
Te száműzve: atyátlan árva lettünk,
És visszanyerve: végkép elvesztettünk...

Nem foly többé a könynek olyan árja,
Mint Érted sirt el nemzedet, az árva,
Nem lesz oly gyász, mert nem lesz oly halott,
Minőt a sors Benned nekünk adott!

Atyánk! ki ott állsz Isten trónja mellett,
Órizz, ha már sorsunk átka betellett!
A Te népednek végzete: alázat,
Bár szíve tőle vérzik, forrong lázad.

Lásd, szoborban sem áll még itt emléked!
De tartósbat emelt szívébe néped,
Mint a kohóknak érci-ontánának,
Mint márvány földje egész Kárrarának!

Oh, bizz e népben, bár nem a régi,
De ha most újra izenhetnél néki:
Elmenne mind, mint a k k o r síkra szállott,
S végkép kivívná a szent Szabadságot!

Balla Miklós.

— **Kossuth-gyászünnepe.** Az országos 48-as párt e hó 20-án ezévi Kossuth-lakomáját a Royal-szálló termében tartja meg. Mi is emlékezzünk nagy hazánkfiára!

— **Ugron Gábor** képv., a mai hazafias ünnepély szónoka, tegnap reggel érkezett városunkba. Ugron résztvesz az ünnepély után este a Budapest-szálló színháztermében megtartandó társasvacsorán is, ahol több hazafias felköszöntőt mondanak politikai vezérferfiaink.

— **Dr Kállay Tamás**, az udvarhelyi választó kerület függetlenségi és 48-as képviselője tegnap városunkba érkezett. Ma délelőtt részt vesz az agyagfalvi réten rendezendő nemzeti ünnepen, ahol Dr Pál Ernő ügyvéd, lapunk felelős szerkesztője tartja meg az alkalmi beszédet.

— **Március 15-ikét** városunkban az összes hazafias iskolák növendékei megünnepelik. Az egyes ünnepélyekről a következő értesítéseket vettük: A r. kath. főgimn. »Baróti Szabó Dávid önképzőkör«-e márc. 15-dikét d. u. fél 2 órakor a következő programmu diszgyűléssel ünnepli meg: 1. Himnusz. 2. Ünnepi-beszéd; tartja: Boga Alajos a kör elnöke. 3. »Talpra magyar!« Szavallja: Jánosy Sándor VIII. oszt. t. 4. Részletek »János-Vitéz«-ből; előadja az ifj. zenekar.

5. Alkalmi költeményt szaval: Orbán Domokos VII. oszt. t. 6. Bezáró beszéd; tartja: Kovács János az önképzőkör vezető tanára. 7. Induló; előadja az ifj. zenekar. 8. Szózat. Az érdeklődő közönséget ezuttal tisztelettel meghívja: az önképzőkör elnöksége. A sz. udvarhelyi m. kir. áll. főreáliskola ifjusága f. évi március hó 15-én d. e. fél 10 órakor az intézet tornacsarnokában a »Nagy napok« emlékére hazafias ünnepélyt rendez, melyre t. Cimed és családját tisztelettel meghívja az Igazgatóság. Műsor: 1. »Marsellaises«, előadja az ifj. ének- és zenekar. 2. »Talpra magyar!«, szavallja Bundschuh Ottó VIII. o. t. 3. Ünnepi beszédet mondja Baranyai József VIII. o. t. 4. »A magyar dal« (melodráma), előadja Fridrigger Frigyes VIII. o. t. 5. »Petőfi génuszához«, írta és előadja Solymossy Lajos VII. o. t. 6. »Március 15-ikére«, írta Nosz Gusztáv, szavallja Katinszky László VII. o. t. 7. »Tavaszi dal«, előadja az ifj. énekkar. 8. »Szabadság ünnepére« (II. kép), írta Kozma Andor; előadják: Szakács Miklós VIII, Szakács Imre VIII és Folbert Gusztáv VI. o. tanulók. 9. Rákóczy-induló, előadja az ifj. zenekar.

A helybeli áll. ipari szakiskola »Ifjusági Önképző Köre« 1848. márc. 15. emlékére az intézet nagyrajtermében hazafias ünnepélyt rendez a következő műsorral: 1. Himnusz, énekl az ifj. daloskör. 2. Megnyitó beszéd, tartja Kovács Imre IV. oszt. tan. 3. »A magyarok Istene« Illyés B.-tól, szavallja: Bánszki S. IV. oszt. tanuló. 4. 1848. március 15. Felolvas Száva Arthur II. oszt. tanuló. 5. »Március 15.« Ábrányi Emiltől, szavallja Horváth János I. oszt. tanuló; 6. Záró beszéd, tartja Spaller József tanár; Hunyadi-induló, énekl az ifj. daloskör.

A községi elemi iskolában reggel 8 órakor változatos műsorral tartják meg az ünnepélyt.

— **Közigazgatási ülés.** Vármegyénk közigazgatási bizottsága havi rendes ülését a megyefőnök elnöklésével tartotta meg tegnap délelőtt. Az egyes havi jelentéseket tudomásul vették. Egyéves utlevelet 280 drbot adtak ki. A közgazdasági előadó jelentésével kapcsolatosan Dr Mezei Ödön szóva tette, hogy a székelykeresztúri járás községeiben a gyümölcsfákat kellően nem tisztogatják. Az alispán újabb szigorú, rendeletet és személyes ellenőrzését ígerte. A mintegy 60 pontból álló tárgysorozat letárgyalása után az ülés véget ért.

A „SZEKELY-UDVARHELY“ TÁRCÁJA.

Márciusi dal.

Itt van a nagy nap újra hát — felettünk
Már eddig ölvenhészter átsuhan
Az emlékezet tiszta égi szárnyán,
Miként egy szelíd, hófehér galamb.
Ötvennyolcadzor visszatért ma újra,
Hajh, de azóta nagyot változott,
A túrul víjjog, mint akkor — felettünk,
Ébredj magyar hát! — vagy légyátkozott!

A vészkiáltás átsüvölt, mint akkor,
A meggyalázott eltiport hazán,
— Emlékünne volt ez a nagy nap eddig,
Átérezni most tudjuk igazán...
Csak most tudjuk, hogy kik voltak a hősök,
Kiknek sirjára könnyet hullatánk,
Mikor a láncot, amit ők leráztak,
A zsarnok önkény újra rakja ránk!

Hozsánna néked nagy nap — jöjj vigasztal,
Hullad szívünkbe most is balzsamod,
Taníts meg minket újra lelkesedni,
Taníts, hogy legyünk megint magyarok!
Nézd, a szabadság, amit akkor adtál,
Haldoklik, hogyha nincs is veszve még,
Jöjj és öntsd újra elcsüggedt szívünkbe
A márciusi ifjak szellemét!

Ne csöndes ima szent áhitatával
Boruljunk le, ha ma emlékezzünk,
Egy szent fogadás döngő szózatával:
Ha hi a haza, mi is ott leszünk!
Mutassuk meg, hogy nemcsak szóbeszéddel
Magasztaljuk a nagyok tetteit,
De az ő lelkük él most is mibennünk
S az, ha veszély van, tette is hevít!

A nagy kérdés most fel van vetve újra:
Rabok legyünk-e, avagy szabadok?
Elődeink rá tettekkel feleltek
S a zsarnok önkény gyáván hllagatott

Vér nélkül vívták a népjog csatáját,
Vér nélkül vívták ki a diadalt
És tették újra testvérré, szabaddá
A meghasonlott, rabbá tett magyart!

Fel tette hát, hogyhavan még szívünkben
A márciusi hősök vériből!
Fel a vértelen, biztos diadalra,
A lelkesedést tettel érni föl!
Ha egy szív dobban és egy kar feszül ki,
És egy ajk döngi: »Eddig s ne tovább!«
Nem csörgeti majd az új Táncsicsoknak
Börtöne kulcsát osztrák porkoláb!

Hullad szívünkbe újra hát, oh nagy nap,
Te szent, magasztos, nagy eszmédet,
Az egyenlőség, szabadság nevében
Tegy testvérré te most minden szívet.
Gyázmagyar, bitang mindig volt közöttünk,
De a többi, az fogjon össze mind
És meggyalázott, eltiport hazánkat
Tegyük szabaddá, boldoggá megint!

... Nézzetek föl a csillagok honára
A leragyogó kis csillagzemekek
Talan, kik reánk biztatón tekintenek,
Az elköltözött, fényes szellemek...
Az ösök szeme rajtunk függ örökké
Félve, remegve: vajjon mit teszünk?...
Zugjon föl eskünk hát a magas égre:
»Ha hi a haza, mi is ott leszünk!«

Hegyi István.

Epizód.

Elnémult már az ágyudörgés és
fegyverropogás az abrudbányai hegyeken.
Csak a menekülő honvédek
s az üldöző oláhok hada zavarja a
csendet. Néha-néha roppan egy-egy
fegyver vagy egy honvéd vagy

egy fékevesztett oláhtestvér életét
oltva ki. A haldoklók hörgése és
jajjai töltik be a levegőt s ahol a
dalos madarak füttyörészték Istent
dicsőítő dalaikat, ott most a sas-
keselyű vert tanyát s ahol a békés
polgárok szántogatták kicsiny, ter-
meketlen földjeiket, a halálé, az enyé-
szeté minden.

A menekültek utolsója, aki a harc-
ban mindig elől vezette szakaszát,
etédi Bertalan László tizedes siet,
hogy utólerje honvédeit, akik már a
hegy tulsó oldalán másznak fel em-
berfeletti erővel.

— Hó etédi legények!

— Te vagy-e Laczi? — szólt el-
haló hangon egy sebesült — mond
meg otthon, ha elmenekülhetsz sze-
rencsésen... éljenek boldogul...
s mond meg, vitézül harcolva...
hazámért... haltam meg...

— Te vagy Pista, ne beszélj so-
kat, nincs idő... jere kapaszkodj a
hátamra s ha Isten segít, még meg-
menekülhetünk.

— Ne tedd kockára... miattam
... életedet... nekem már úgy is
vége... menekülj te... nézd, hogy
rohannak erre...

— Ülj a hátamra s ne beszélj!
Üggyel-bajjal, nehezen, a tőle
telhető gyorsan mászott fel hátára
hü bajtársának.

— No most Isten nevében előre.
Hát te Pista, hogy sebesültél meg?

— Hát tudod... egy golyó mellbe
talált... de hát ezt még birtam...
nem engedtem magam... de aztán
egy követ hönörítettek rám...
aztán... aztán ezt már nem bir-
tam... elszédültem... s csak mi-
kor te jöttél, akkor tértem észhez...

— No ne beszélj sokat... nem
jó neked.

— Nem beszélék én már... ne-
kem vége... menekülj te... Isten
vezéreljen.

— Nem ugy bajtárs... Viszlek
a mig tudlak.

— Hiába... nem lehet... s ott
a hü bajtárs hátán adta vissza a
mindenek teremőjének lelkét, aki
oly odaadással vezette a küzdők
közé s azok közt az első sorban
előre. Hiába beszélt aztán Bertalan,
Szakál István honvédhez, ő elköl-
tözött s csak későre vette észre,
hogy ő már halottat cipel.

— Ne félj bajtárs, még halva

— **Ünnepi társas vacsora** rendezését határozta el a szervező bizottság és a résztvevők jelentkezése céljából aláírási íveket közzétesznek. Egy teríték ára 2 K 40 fillér.

— **Az összes kereskedések ma délután** — tekintettel a nemzeti ünnepre — **zárva lesznek** városunkban.

— **A rendőrkapitány engedélye.** Szombathalvy Lajos Székelyudvarhely város rendőrfőkapitánya 563—906. ki. sz. alatt a ma délután fél 3 órakor kezdődő nemzeti ünnepély megtartását következő hivatalos kiadványban vette tudomásul:

Tekintetes Dr Kovácsy Albert ügyvéd urnak

Helyben

A folyó év Mártius hó 15. ike emlékünnepnek a Budapesti szaloda nagy termében délután fél 3 órára rendezését azon meg jegyzéssel veszem tudomásul, hogy utcai körmenet és tüntetésre engedélyt nem adok, s ezen ünnepélyből kifolyó rendtelenségekért önt mint rendezőt felelőssé teszem. —

Rendőrkapitányságtól

Székelyudvarhelytől 1906. Márt. 14.

Szombathalvy
rfőkapitány.

A főkapitány urnak ezen hivatalos kiadványát igekeztünk szórószóra és betűről-betűre az eredetihez hiven bemutatni. Nem változtattunk a teméntelen tollhúban sem, nehogy ez is okul szolgálhasson az ünnepély rendőrségtől szokásos megzavarására. Hja, kedvezni kell az abszolút uralom embereinek a mai világban...

— **Ipari segély özvegyek és árvák részére.** A kereskedelemügyi minisztérium 12970. sz. a. a Goldberger-család alapítvány kamataiból 7 egyenként 300 és egy 226 koronás segélydíjat alapított. E díjakat szakmájukban kivált józanéletű, de fiatalon elhunyt, képesítéshez kötött ipart üzőtt magyar honos iparos-mesterek szegénysorsú özvegyei, 18 évet be nem töltött árvái kaphatják meg. Kérvények legkésőbb folyó hó 31-ig az iparkamarához Marosvásárhelyre beadandók, ahol bővebb felvilágosítás is nyerhető.

— **Szombathalva** városrész fillérestélyét március hó 18-án este fél 8 órakor az iskola helyiségében fogják megtartani a következő műsorral. Ének az ismétlő-iskola nő-

sem hagylak az ellenség kezében. Viszlek, amíg lehet s tisztességgel adlak vissza az anyaföldnek.

Szerencsésen megmenekült, magával vive a holttestet s egy boglya tövébe, bajtársaitól körülvéve temette el. Könnyeket hullattak érte az idegenben, mint a testvérek midőn a jó testvért és az édes anyát temetik el.

Szakál honvédet eltemették s azután siratták a már haldokló édes anyát — a hazát...

Kis epizód ez gigászi küzdelemünkben s nem is változtatta meg a szerencsét, de elmondtam példaképül, hogy milyen volt a székely.

Igy támogatták egymást, hogy még a halálban sem hagyta bajtársát, székely vért, az ellenségnek. Vegyének például és segítséket egymást, legyen meg bennetek az együvé tartozandóság érzete, a hazaszeretet s az a tudat, hogy árván, testvérek nélkül állunk, s akkor csakugyan nem fajult el még a székely vér s elmondhatjuk Kossuthnal, hogy „Magyarországot a poklok kapui sem dönthetik meg.”

Pálffy Aladár.

vendékei által. Szaval, Dobay Róza. Felolvas, Krusniczky Elek jogszigorló. Hegedűn játszik, Losdorfer Jenő. Szaval, Kelemen József VII. oszt. tan. Énekel, Sándor Zsigmond. Szaval, Vladár Róza. Ének az ismétlő-iskola növendékei által. Rendezők: Pap Erzsike és Pék Rózsika. Az estélyre beléptidij nincs, de adományokat köszönettel fogadnak a jótékony cél érdekében.

— **A farcádi műkedvelők** szombaton este tartott előadása fényesen sikerült. Ugy helyből, mint a vidékről nagyszámu közönség gyűlt össze. Az előadás jövedelme 130 korona. A farcádiak egy év óta sokat fejlődtek az előadói képességben s igen nemes intenció vezérelti őket, mert a tiszta jövedelmet mindig jótékony célra fordítják. Ugy értesülünk, hogy a derék műkedvelők ezen igazán sikerült előadásukat városunkban akarják megismételni. Bebizonyítani kívánják az egyéves ügybuzgó működés eredményét. Tekintve jó irányu törekvésüket, szívesen látjuk és hiszszük, hogy közönségünk támogatni fogja őket.

— **Magyar Vértanúk Könyve** címmel egy nagyszabású könyv jelent meg, amely az 1848—49-iki szabadságharc alatt és utána 1850, 51, 52 és 1853-ban történt borzasztó kivégzéseket mind leírja és legnagyobb részben szemtanúk egykorú rajzai, festményei nyomán készült — az országos ereklje-muzeumban levő — képekkel illusztrálja. A szörnyűséges kivégzéseket, nők és iskolásgyermekeknek az osztrák brutális katonák által történt megkorbácsolatát s több más megható történelmi eseményt 63 egész oldal nagyságú képpel és 12 színes műlappal illusztrálja, ezenkívül 164 arcképet ad az elítéltekről. — Ennél kegyetesebb, meghatóbb és rettenetesebb munka magyar nyelven nem jelent meg. A könyv szerzője Dr Kacziány Géza tanár, ki művét gróf Kreith Bélának, az ereklje-muzeum alapítójának ajánlja. Vas József az első kiadás egész jövedelmét a Kossuth-muzeum fönntartására ajánlotta fel. A könyv ára diszkrétben 6 K 80 f. A muzeum javára készültek diszpéndányok is 10 és 20 K árban selyem- és bőrkötésben. Kapható a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál és Társa könyvkereskedése) Székelyudvarhelytől Kossuth-utca.

— **Színlelőadással** összekötött táncvigalmat rendezett minapában Oroszhegyen a róm. katolikus iskola javára az ottani derék tantestület. Ugy a vidékről összesereglett, mint a helybeli közönség élvezetes estét töltött. Különös érdeklődéssel kísérve a buzgó szereplők játékát. Rátkay Lászlónak „Felhő Klári” című népszínműve került színre. A szereplők közül kitűnt Bálint Józsefné a címszerepben, Gagy Erzsike Violáné szerepében, Bálint József Aba András szerepében. Jók voltak még Tallyán Imre, Gál Sándor és Gagy István. Az estély fényét kiválóan emelte, és az érdeklődést nagyban fokozta, hogy azon megjelent a kerület képviselője: (mert hisz most is annak tekintjük) Dr Kálaiy Tamás, kit a terembe léptekor zajos éljenzéssel tüntetett ki a közönség. Az est nemcsak erkölcsileg, de anyagilag is kiválóan sikerült, a mennyiben 260 korona volt a bevétel, s így tehát az iskola pénztára tekintélyes összeggel gyarapodott. Felülfizettek: Dr Kálaiy Tamás 19 K. Gereőffy Tihamér 6 K, Vass Gáspár, Elekes Géza 2—2 K, Sándor Mózes, Bálint Károly, Péterffy Lőrinc, Tamás István, Tamás Pálné, Boros Antal, Kiss András 1—1 K, Kapeza Balázs, Varga János, Vicsay János 60—60 f, Péterffy Béla, Gergely Sándor 40—40 f, Bors Károlyné, Péter Mózes és Tamás Ágoston 20—20 f.

— **Szolgának** egy irástudó, szorgalmas, józanéletű ember felvételük évi kötelezettségével, havi bérfizetés mellett. Cím e lap kiadóhivatalában.

A piócák.

Az egész országban dúló forgószél fölkapta a szétszórt szemétnet. Ebből a szemétnetből került városunkba is, mely körül csakhamar illő módon egész domb keletkezett, hol az undok kloakák minden piszka, a pocsolyák minden élősdije, az utcák minden salakja együtt található... Ebben a penetráns büzt terjesztő szemétrakásban valósággal kéjjel fetreng a haladó párt harsonája. Ezen a szemétdombon született, ebből él és ezen fog kimulni akkor, mikor feltámad az agyonsanyargatott székely nép önérzete és felrugja, összetapossa azokat a hatalom által kitarított ocsmányférgeseket, melyek erről a szemétdombról fertőztetik meg a nép hazafias érzületét és meggyőződését.

Erre az undorító szemétrakásra tapostunk mi most és épen egy nagy száju, de rövid eszü fereg nyakára léptünk. Így kell lennie, mert ez a mocsos állat — fájdalomában düh-től tajtékzó piszkos svádájából öltögeti felénk ocsmány nyelvét. A hangját már jól ismerjük, olyan az, mint az idült varangyos békáé: nemcsak undorító és érthetetlen, de ostoba is...

Nem is foglalkoznánk vele, mert nem szokásunk a szemétdombon kaparászni, de mert ezuttal kétségbeesésében emberi hanghoz hasonlóan üvölt, megpróbálunk, bármily undorító is, ezzel a mocsokkal is foglalkozni, hátha kielégíthetjük leghőbb vágyát.

A multkoriban rámutattunk arra, hogyan rabolták el a most nagy nyomorúságban élő székely nép szájából a kenyeret, miért ment tönkre, miért vándorol ki stb. Nem titkok ezek. A szemétdombbeliek azonban mégis felszisszentek erre. Előmászott egy okatlan állat és kétségbeesetten igyekezett magára terelni a mellette haladókat figyelmét.

Ostoba hangja füleinkhez is eljutott. Mi azonban holmi állati hangokra nem reflektálhatunk. Mivel azonban marháinknál is az a szokás divik, hogy mindig akkor bögnék, mikor éhesek, azt kell hinnünk, hogy ezt az okatlan állatot is az éhség gyöttri, föltálatunk neki egy részletet abból a cikksorozatból, melynek közlését közelebbi számunkban kezdjük meg. Olyan részlet ez, mely a „Székely Ujság”-ot is érdekelni fogja. Cikksorozatunk hiteles és hivatalos adatok alapján lesz megírva; a következő sorok csak a hiteles adatok tüzetesebb megvilágítására és megértésére fognak szolgálni.

Abban a régi jó világban, mikor — ugyszólva — minden ellenőrzés nélkül garázdálkodhattak a vármegye egyes urai, játszódtott le történetünk, melynek nyomán valóban nyomor és szenvedés zúdult a szabad székelyek nyakára. Akkor osztották szét a székely nép örökös jogait, létalapját képező vagyonkáját a poroszlók, szívták föl utolsó csepp véréit is a hangya szorgalmu székely-magyarságnak. Valóságos török-tatárjárás volt ez s csak az a csodálatos, hogy még hire hamva is ki nem pusztult a székelyeknek.

Az italmeresi kártalanítás összegei fölött a községeket a közbirtokosságokkal összepereltették. A székelyek állandó jövedelmüktől elesetek. A hosszas-pereket bevárni nem tudták és az idegen üzéreknél 60—70% veszteséggel jogukat kénytelenek voltak odadobni és így roppant károkat szenvedtek.

Ezután a szeszgyárosokat kartellbe hívták s a székely nép zsirjából fejénként a 3 év alatt 200—240 000 korona hasznót húztak.

Majd az összes községeket elláták drága és hasznaavehetetlen tüzifecskeendőkkel, amelyeknek pótdóóját mai napig is sanylik a megye lakosai.

Ezek koronája és a székelység életerejének teljes megrontója volt az erdőtörvény életbejuttatása.

Az erdők állami kezelésbe való átadása lettár mellett történt. Ezen lettár a hibás, mert a tenyleges állapotot feltüntetni nem tudó kataszterből készítették. S mindazon területeket, melyek az erdők között voltak, azonban tényleg legelők és más mívelési ágakhoz tartoztak, azokat is a kataszter nyomán erdőknek vették föl. Az erdőkezelési költségeket tehát holdszám szerint úgy rótták ki a legelőkre, mintha erdők lettek volna. Ma is így fizetetik a tenyleges mezők után az erdőkezelési költségeket a közbirtokosságokkal.

Másfelől pedig az erdők között való legeltetést a lehető legszűkebb korlátok közé szorították. Az ezredéves szokás szerint gyakorolt füzési és legeltetési jogból — minden átmenet nélkül — kiesett a székely nép. Igazsághoz szokott önérzetéből kifolyólag el sem tudta képzelni, hogy az ő legsajátabb tulajdonát képező vagyonról a hatalom rendelkezék. Továbbra is magán tulajdonának tekintvén az erdőt, feltartóztatás nélkül kívánta használni.

De pórul jár, mert lépten-nyomon nyakon csípték, ezekre menő pénzbüntetéssel sújtották és százzal hurcolták fogságba, mint valami rablót vagy közönséges gonosztevőt. A székely azonban még mindig nem tudja megmagyarázni önmagának, hogy miért rekesztettek ki apától örökölt tulajdonjogából és most immár a szegénysége kényszeríti a tilalmak áthágására. Viszont az erdőtörvényt végrehajtó hatóságok kénytelenek a rossz törvényt velük szemben alkalmazni s ha csendőrkötől kísért embereket, gyakran gyermekeket lát valaki az utcán, azokat bizonyára — erdőkíhágásért hurcolják fogságba mai napság is.

Igy szipolyoztak és tették tönkre a székelységet. Ez azonban még nem minden. Voltak közvetlenebb piócái is a népnek.

A vázolt időben Dr Török Albert, a haladók szörnyen kíváncsi harsonája felelősenek — tudtunk szerint — édes papája volt Udvarhelyvármegye al- és később főispánja. A fáma azt tartja, hogy ezen al- és később főispán ur igen jól tudta, ismerte a nép helyzetét. Azt is látta, hogy eme szörnyű terhek sulya alatt elpusztulhat. Figyelmeztették is annak idején veszedelmes játéka szomorú következményeire, de hajhatalatlan maradt.

A helyett, hogy hivatalos kötelességéből kifolyólag védelmezte volna a szegény népet, inkább tetézte nyomorúságát, mert a saját érdekét gyakran ellentétben állónak találta a népével.

Idegen elemeket hozott be a vármegyébe. Fakereskedő társulatot alakított s mint annak egyik üzletvezető részvényese, Zetelakán felül a Sikaszó völgyében füzészgyárat épített. Ebhez a társasághoz tartozott bikafalvi Máthé Pál, valamint Zetelakáról egy pár székely birtokos is. A többi részes tag pedig az idegen elemekből telt ki.

Megkezdtek az erdők vásárlását. A legszebb erdőket, melyek ma 1000—1200 koronát érnek, akkor holdanként 60—80 koronáért vették meg.

A haladók harsonája kíváncsi szerkesztőjének kedves papája ekkor már főispán is lévén, mint ilyen az erdészeti bizottságnak teljhatalmu elnöke volt. Tehát a társaság által történt vásárlások a nyilvánosság szűk korlátai között,

villámgyorsasággal mentek min denütt. Hogyne, hiszen ő volt a társaság üzletvezetője és magának dolgozott...

Azt hisszük, hogy az elmondott tények is eléggé igazolják ami álláspontunkat és napnál fényesebben megcáfolják a haladók harsonája felelősenek alaptalan rágalmaikat. De másfelől halvány bepillantást nyujtanak arról, hogyan kezdődött vármegyénkben a székely nép anyagi és erkölcsi tönkretétele, melynek nyomán most csoportosan veszik kezükbe a vándorbotot, hogy idegen hazában keressék megélhetésük forrását.

*

Ha ezek az adatok, bizonyítékok és források a haladók harsonája felelősenek szörnyű kíváncsiságát kielégíteni nem tudták volna, csak szóljon, mert a röviden jelzett dolgokról bővebb ismertetéssel is jöhetünk.

Annyit azonban már most meg-sughatunk, hogy a kedves papájának nyomdokait hiába kívánná követni, mert most már a széke-lyek nyitott szemmel járnak és bármikép takargassa — meglátják a Lólabát...

Társ-szerkesztő és laptulajdonos:
Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa újság-kiadó intézete.

Könnyen elképzelhető,

hogy egy olyan szer, amely a szer-vezetet új erő-forrásokhoz juttatja, azt képessé teszi arra, hogy fenye-getőleg fellépő betegségeknek hat-hatósan ellent tudjon állani. Ezt legkönnyebben a SCOTT-féle EMUL-SIÓ használatával érhetjük el. A SCOTT-féle EMULSIÓ jó ízű és könnyen emészthető készítmény, mely legfinomabb gyógyszerkamáj-olajból készül mesz és nátron hypo-phosfitok hozzáadásával. A csuka-májolaj az egészséges, izmos hus képződését előmozdítja, míg a hipophosfitok az idegeket edzik és az életerőt fokozzák.

A SCOTT-féle EMULSIÓ valódi-ságának jele a „hátán nagy csuka-halat vivő halász” védjegy.

Kapható minden gyógyszer-tárban.

Ezen lapra való hivatkozással és 75 fillér levélbélyeg bekül-dése ellenében minta üveggel bérmentve szolgál:

Dr. BUDAI EMIL

„Városi gyógyszertára” BUDAPEST, IV., Váci-utca 34/50.

Egy eredeti üveg ára: 2 K 50 f.

Óczfalván lakáson föld-udorban 20 sze-kér réti széna eladó. Értekezhetni **Bíró Sándornál** Székelyudvarhelyt.

Eladó telek. Olcsó áron három szoba és egy konyha, külön udvarral; esetleg kiadó Vár-utca 15. sz. Egy üveges társaskocsi is eladó.

Három szép szoba, konyha, kamara külön ud-varral stb. hozzátartozóival együtt kiadó. Cím a kiadóhivatalban.

Eladó a Bem-utca 17. szám a. emeletes kőház külön ud-varral. Értekezhetni: **Szákács Károlynál**.

BÁLI
MEGHIVÓKAT

OLCSÓ ÁRON KÉSZIT

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

könyvnyomtató-intézete Székelyudvarhely

Sz. 1749—906. tkvi.

Hirdetmény.

Bögöz község telekkönyvei (bir-tokszabályozás) tagosítás következté-ben az 1869. évi 2579. I. M. sza-bályrendeletre képest átalakítottak és ezzel egyidejűleg mindazon in-gatlanokra, melyekre az 1886. évi XXIX. t. c., 1889. XXXVIII. t. c. és 1891. XVI. t. c. cikkek és tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. törvényekben szabályozott el-járás a telekkönyvi bejegyzések he-lyesbítésével kapcsolatosan fogana-tosítottak. E célból az átalakítási elő-munkákat hitelesítése és a helyszíni eljárás Bögöz községben 1906. évi május hó 2-án fog kezdődni.

Felhívtnak az összes érdekeltek, hogy a hitelesítési tárgyaláson sze-mélyesen vagy meghatalmazottjaik

által jelenjenek meg és az új telek-könyvi tervezet ellen netaláni észre-vételeiket annál bizonyosabban ad-ják elő, mert a régi telekkönyvek végleges átalakítása után a téves be-vezetésekből eredhető kifogásokat jóhiszemű harmadik személyek irá-nyában többé nem érvényesíthetik.

Mindazok, kik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve ok-adatolt előterjesztést kívánnak tenni a kiküldött bizottság előtt a kitűzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és előterjeszté-seiket igazoló esetleges okirataikat mutassák fel.

Mindazok, kik valamely ingatlan-hoz tulajdonjogot tartanak, de te-lekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. évi XXIX. t. c. 15, 18 §-ai és az 1889. évi XXXVIII. t. c. 5, 6, 7 és 9 §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, vagy oda hassenak, hogy az átruházó tkvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyét nyilvánítsa, mert különben ez uton jogait nem érvényesíthetik és a bélyeg és ille-ték elengedési kedvezményétől eles-nek. Továbbá mindazok, kiknek tény-leg már megszűnt követelésekre vo-natkozó zálogjog vagy megszűnt egyéb jog van nyilvántartásilag be-jegyezve; ugyancsak az ily bejegy-zésekkel terhelt ingatlanok tulajdo-nosai, hogy a bejegyzett jognak tör-lését kérelmezzék, illetve hogy a tör-lési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellen esetben a bélyegmentesség ked-vezményétől elesnek.

A kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság

Székelyudvarhelyt, 1906. márc. 1.

MIHÁLY,

kir. tszéki egyes bíró.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH

Budapest, Váci-körút 63,

által a legutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgépek,

szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szecskavágók, répavágók, kukoricza-morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes acél-ekék, 2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Baross, Borszéki és Kászoni vizek!

Üzletáthelyezés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szíves tudomására adni, hogy üzletemet áthelyeztem az alsó piacra, az ujonnan épült

Frölichné-féle üzlethelyiségbe

hol egyszersmind nagyon szép raktárt rendeztem be mindennemű fűszerárukban, porcellán, üveg, gyermek játékok, diszmuárak, függő, fali és asztali lámpákban.

Amidőn kérem a nagyérdemű közönség szíves pártfogását, ígérem, hogy igyekezni fogok minden eset-ben igen tisztelt vevőimet a legjobban és legolcsóbban kiszolgálni.

Teljes tisztelettel

SZENTPÉTERY GERGELY.

Államilag ólomzárolt lucerna és lóhere magvak. Vala-mint baltacin-, répa- és fűmagvak. Valódi erfurti konyha-, kerti- és virágmagvak a legjobb minőségben a legolcsóbb árakon.

Mindig friss fűszerárak!

Képréma készítés!

Ablaküvegezés!

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

férfi és női divat-áruháza

Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

Felgyülemlett hibátlan 2—7 méter hosszú

maradékok,

flanelek, tenniszszövetek, Barchent 12 kr mtrkint, cöppe-rek, kretonok 16 kr méterenként, schifonok igen jó 18, 22 kr méterenként.

Férfi-ruha posztómaradékok egy és fél métertől három és fél méter hosszú drbokban 95 kr métere.

Szőttes-maradékok igen szép 16 és 20 kr mé-terenként.

Legolcsóbb árak!

Nagy választék nyakkendők- és kalapokban.

Videkre utánvél mellett küldenek.